

УДК 159:616

Тетяна Василівна ГРИШКІНА,

слухач магістратури факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Лада Петрівна ЧЕПІГА,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри соціології та психології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

СПЕЦИФІКА ПОСТТРАВМАТИЧНОГО ЗРОСТАННЯ В КОМБАТАНТІВ АТО

Розглянуті поняття і моделі посттравматичного зростання. Представлені результати дослідження посттравматичного зростання у комбатантів АТО, виявлені процентні показники рівнів посттравматичного зростання.

Ключові слова: комбатанти АТО, бойові дії, посттравматичне зростання, психологія екстремальних ситуацій, стресові ситуації.

У сучасному світі все частіше піднімається питання і приділяється увага ПТСР. Посттравматичний стресовий розлад визнається як порушення психіки в осіб, які перенесли екстремальні ситуації та отримали психічну травму [1]. У питанні вивчення посттравматичного розладу багато уваги приділяється негативній стороні, однак прогрес не стоїть на місці, і психологи заговорили про таке поняття як посттравматичне зростання.

В усій історії вивчення травматичних подій основний акцент був зроблений на усуненні негативних наслідків травми, але не на можливостях позитивного виходу з травматичної ситуації. У той самий час в дослідженнях глибини та обсягу страждань жертв травмуючих подій були виявлені настільки різні відповіді, реакції, що свідчать про наявність не тільки негативних, а й позитивних впливів на особистість, які дослідники були змушені констатувати, тенденція зростання і розвитку у досліджуваних вище, ніж регресії та занепадництва. Всупереч фону травми зростання не тільки раптове але і спрямоване на багатосторонню програму людського подолання та адаптації.

У зарубіжній літературі такі реакції отримали назву феномена посттравматичного зростання особистості [2].

До теперішнього часу феномен посттравматичного зростання не був у фокусі уваги вітчизняних теоретиків і практиків, що займаються екстремальними ситуаціями. На матеріалі роботи з психологічною травмою учасників бойових дій в Афганістані це питання досліджував М. Ш. Магомед-Емінов. У своїй роботі «Феномен посттравматичного зростання» Магомед-Емінов зазначив, що в дослідженнях глибини та обсягу страждань були виявлені реакції, які свідчили про наявність не тільки негативних, але й позитивних впливів на особистість [3]. Дані результати свідчать про те, що тенденція зростання і розвитку у досліджуваних вище, ніж регресія та занепадництво.

Такі вчені як Тадеші і Калхаун виділили 3 моделі посттравматичного зростання:

Стійкість через страждання – включає відкриття себе і нове сприйняття себе, яке виникло в результаті адаптації.

Екзистенційна переоцінка – створення цінності, породженої сприйняттям особистості в перший час після трагедії.

Психологічна підготовленість – людина фокусується на змінах в світі людини, що вижила в бою, маючи на увазі конструктивне зростання [2].

Магомед-Емінов в своїй роботі зазначає, що посттравматичне зростання не заперечує негативний вплив на людину, а також визнає множинність психологічних реакцій вцілілого. Позитивні і негативні наслідки виявляються в одного і того самого учасника бойових дій в тих чи інших пропорціях.

Наша робота була присвячена дослідженню посттравматичного зростання у комбатантів АТО. В дослідженні були виявлені високі показники посттравматичного зростання за шкалою «ставлення до інших» у 40 % респондентів. Це свідчить про те, що учасники з високим показником стали більш охоче проявляти свої емоції, визнають, що потребують суспільстві, стали більш чуйними і схильні до діалогу з оточуючими людьми.

Слід зазначити, що за шкалою «нові можливості» у 30 % випробовуваних високі показники. Половина опитаних комбатантів отримала середній бал за даною шкалою. У 20 % спостерігалися низькі показники. Це свідчить про те, що у демобілізованих

учасників бойових дій з'явилися нові інтереси, вони стали бачити нові можливості в своєму житті, і намагаються змінити події, які потребують змін.

За шкалою «сила особистості» у 40 % досліджуваних високі показники, у 30 % – середні, і у 30 % – низькі. Високі показники свідчать про те, що учасники бойових дій виявилися сильнішими, ніж думали про себе до стресової ситуації, стали приймати речі такими якими вони є і розуміють, що можуть впоратися з труднощами.

За шкалою «духовні зміни» у 67 % опитаних відзначені високі показники, дані результати говорять про те, що комбатанти стали краще розуміти духовні проблеми і стали більш релігійними.

Високі показники за шкалою «підвищені цінності життя» продемонстрували 10 % досліджуваних. Ці люди стали краще цінувати кожен день свого життя, стали краще розуміти цінність власного життя. Середні показники за даною шкалою отримали 76 % респондентів.

В цілому, 20 % учасників показали високі бали за шкалою «Посттравматичне зростання», 60 % отримали середній бал і 20 % – низький.

З вищесказаного можна зазначити, що посттравматичне зростання є важливим етапом в житті комбатантів. Надбання і втрати співвідносяться як дві сторони однієї монети – одні й ті самі переживання можуть стати основою тривоги або цінності, страху або впевненості.

Список бібліографічних посилань

1. Мещеряков Б., Зинченко В. Большой психологический словарь. СПб. : Прайм-Еврознак, 2004. 672 с.

2. Будыкин С. В., Коноплева И. Н. Феномен посттравматического роста у сотрудников правоохранительных органов // PsyJournals.ru : портал. URL: https://psyjournals.ru/files/41421/Kochenovskie_chteniya_2010_Budykin.pdf (дата звернення: 18.02.2018).

3. Магомед-Эминов М. Ш. Феномен посттравматического роста. Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки. 2009. № 3. С. 111–117.

Одержано 20.02.2018

*Рассмотрены понятия и модели посттравматического роста.
Представлены результаты исследования посттравматического*

роста у комбатантов АТО, выявлены процентные показатели уровней посттравматического роста.

Ключевые слова: комбатанты АТО, боевые действия, посттравматический рост, психология экстремальных ситуаций, стрессовые ситуации.

УДК 159.923

Максим Віталійович ГРИЩЕНКО,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
начальник відділення соціально-психологічної служби
Державної установи «Хролівський виправний центр (№ 140)»

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦІВНИКА ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ

Основну увагу акцентовано на якостях необхідних для успішного оволодіння професією, що пов'язана з ризиком для здоров'я та життя. Професійно важливі якості є основним об'єктом психографічного дослідження особистості професіоналів.

Ключові слова: особистість професіонала, ризиконебезпечні професії, професійна діяльність, професійно важливі якості, професійний відбір.

Професійна діяльність є невід'ємною складовою способу життя людини, важливим засобом її формування і розвитку як особистості. Будь-яка професія накладає відбиток на особистість людини, поступово міняючи її поведінку в цілому. При цьому систему особистісно-діяльнісних відносин характеризують динамічність і взаємна адаптація її компонентів.

Зараз розширюється перелік професій, які пред'являють людині вимоги, які пов'язані з надмірним інтелектуальним і психоемоційним навантаженням, з високою вірогідністю дії екстремальних чинників. Це перш за все професії силових структур, а саме: Міністерства внутрішніх справ, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, військовослужбовці, працівники пенітенціарної системи тощо.

Проблеми індивідуально-психологічних особливостей особистості у відносно ризиконебезпечних професій, та підготовки